

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**Полтавський державний аграрний університет
Institute of European Education (Болгарія)
Національний аграрний університет Вірменії
University of Opole (Польща)
International Slavic University (Македонія)
ISMA University (Латвія)**

Кафедра захист рослин

**IV Міжнародна науково-практична
інтернет-конференція
«Сучасні аспекти і технології у захисті рослин»**

*28 листопада 2023 року
м.Полтава*

Сучасні аспекти і технології у захисті рослин : матеріали IV Міжнародної наук.-практ. інтернет-конф. (м. Полтава, 28 листопада 2023 р.). Полтава: ПДАУ, 2023. 150 с.
ISBN 978-617-8231-35-4.

Міністерство освіти і науки України, Державна наукова установа «Український інститут науково-технічної експертизи та інформації» (УкрІНТЕІ), Посвідчення № 442 від 27 жовтня 2023 р. (IV Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Сучасні аспекти і технології у захисті рослин»).

У збірнику представлені тези, присвячені сучасним проблемам захисту і карантину рослин, фітосанітарного моніторингу та розвитку агроєкосистем України. Матеріали призначені для наукових співробітників, викладачів, здобувачів вищої освіти та аспірантів вищих навчальних закладів, фахівців і керівників сільськогосподарських підприємств АПК різної організаційно-правової форми господарювання та всіх, кого цікавить проблематика сучасного захисту рослин в агроєкосистемах України.

The collection presents theses devoted to modern problems of plant protection and quarantine, phytosanitary monitoring and development of agroecosystems of Ukraine. The materials are intended for researchers, teachers, graduates and graduate students, specialists and managers of agricultural enterprises of various organizational and legal forms of management and all who are interested in modern plant protection in agroecosystems of Ukraine.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Доля Микола Миколайович – доктор сільськогосподарських наук, професор, завідувач кафедри інтегрованого захисту і карантину рослин Національного університету біоресурсів і природокористування України, член-кореспондент Національної академії аграрних наук України.

Поспелов Сергій Вікторович – доктор сільськогосподарських наук, професор, завідувач кафедри землеробства і агрохімії імені Сазанова Полтавського державного аграрного університету.

Рекомендовано до друку Вченою радою Полтавського державного аграрного університету (протокол № 5 від 26.12.2023 року)

Матеріали друкуються в авторській редакції мовами оригіналів. За виклад, зміст і достовірність матеріалів відповідальні автори.

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1. ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ ЗАХИСТУ І КАРАНТИНУ РОСЛИН	9
Білявський Ю. В., Білявська Л. Г.	ВИДАТНІ ФІТОПАТОЛОГИ ПОЛТАВЩИНИ 9
Білявський Ю. В., Білявська Л. Г., Сокирко М. П.	130 РОКІВ ДОВГОСТРОКОВОМУ ДОСЛІДУ «ЦІЛИНА» 12
Коцюрба І. О., Піщаленко М. А.	ЖИТТЄВИЙ ШЛЯХ ОГЛОБЛИНА ДМИТРА ОЛЕКСІЙОВИЧА 14
Каленіченко Н. О., Піщаленко М. А.	МИКОЛА ВАСИЛЬОВИЧ КУРДЮМОВ – ЗАСНОВНИК ВІТЧИЗНЯНОЇ ПРИКЛАДНОЇ ЕНТОМОЛОГІЇ 16
Демченко О. В., Піщаленко М. А.	ПЕРШЕ ЕНТОМОЛОГІЧНЕ БЮРО ПОЛТАВСЬКОГО ГУБЕРНСЬКОГО ЗЕМСТВА 19
Писаренко В.М., Піщаленко М.А., Пономаренко С.В., Логвиненко В.В.	РОЗВИТОК ЗАГАЛЬНИХ ПРИНЦИПІВ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕНТОМОФАУНИ АГРОЦЕНОЗІВ НА ПОЛТАВЩИНІ В КІНЦІ ХІХ - НА ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ 21
Самородов В. М., Кигим С. Л.	ЕНТОМОЛОГІЧНІ ЗВИТЯГИ ДМИТРА ОГЛОБЛИНА (1893-1942): ДО 130-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ВЧЕНОГО 25
Самородов В. М., Шиян О. О.	ГОЛОВНА ПРАЦЯ ЕНТОМОЛОГА М.В. КУРДЮМОВА (1885-1917) ТА ЇЇ ПОСТУП КРИЗЬ СТОЛІТТЯ 28
РОЗДІЛ 2. ФІТОСАНІТАРНИЙ МОНІТОРИНГ. ІНТЕГРОВАНІЙ ЗАХИСТ	32
Білявська Л. Г., Білявський Ю. В.	ПОШИРЕННЯ ПІДГРИЗАЮЧИХ СОВОК У СОСВИХ АГРОЕНОЗАХ 32
Борзих О. І., Круть М. В.	ПРОГНОЗУВАННЯ ФІТОСАНІТАРНОГО СТАНУ АГРОЦЕНОЗІВ (ІННОВАЦІЙНІ РОЗРОБКИ) 35
Бялас В. В., Гіболенко І. В.	ФІТОСАНІТАРНА СИТУАЦІЯ ЩОДО РЕГУЛЬОВАНИХ ШКІДЛИВИХ ОРГАНІЗМІВ В ПОЛТАВСЬКІЙ ОБЛАСТІ 39
Волошин В. О., Поспелова Г. Д., Нечипоренко Н. І.	ЕЛЕМЕНТИ ЗАХИСТУ ЯЧМЕНЮ ЯРОГО ВІД ЗБУДНИКІВ ГРИБНИХ ХВОРОБ 41
Голосна Л. М., Афанасьєва О. Г.	ПОРІВНЯЛЬНА ОЦІНКА МЕТОДІВ ФІТОПАТОЛОГІЧНОГО АНАЛІЗУ НАСІННЯ ПШЕНИЦІ 44
Гордєєва О. Ф., Біленко О. П., Воропіна В. О.	ІСТОРИЧНИЙ ОГЛЯД ШКІДНИКІВ РІПАКУ НА ПОЛТАВЩИНІ 47
Жиліна Т. Б.	ФІТОСАНІТАРНІ ПРОБЛЕМИ ПОСІВІВ ГОРОХУ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ 49
Заворотній Б. Ю.,	ФУНГІЦИДИ РЕКОМЕНДОВАНІ В ЗАХИСТІ ЗЕРНОВИХ 52

Отже, ці природні ландшафти можна розглядати як резерватори комах. Проведені розкопки встановили наявність у ґрунті личинок різних видів коваликів, хрущів та жужелиць. Найчастіше на дослідній ділянці спостерігаються особини клопа-черепашки, довгоносиків, попелиці, трипсів, листкових блох, цикадок, жужелиць, брухусів, коників, джмелів, сонечка, трав'яних та квіткових клопів, павуків та ін.

Дослід "Полтавська цілина" – унікальний ентомологічний мікрозаповідник. За час знаходження цієї ділянки на прилеглих полях різко збільшилася чисельність корисних видів ентомофауни. Відмічено значну частку джмелів, які є незамінними запилювачами багаторічних трав та інших с.-г. культур.

Тому створення таких мікрозаповідників цілком реальна, корисна і головне практично без затратно справа. Крім того, вони є важливим компонентом інтегрованого захисту рослин і необхідним заходом поліпшення фітосанітарного стану довкілля.

ЖИТТЄВИЙ ШЛЯХ ОГЛОБЛІНА ДМИТРА ОЛЕКСІЙОВИЧА

Коцюрuba I. O., Піщаленко M. A.

Полтавський державний аграрний університет

Історія Оглобліна Дмитра Олексійовича бере свій початок 8 листопада 1893 року у місті Борисоглебськ на території колишньої Російської імперії, що розташоване на лівому березі річки Ворона. Незабаром після народження молодшого сина сім'я майбутнього дослідника та вченого переїхала на територію Полтавської губернії, де Дмитро Олексійович жив та навчався на протязі достатньо довгого періоду.

Закінчивши в 1912 році одну із Полтавських гімназій він поїхав на навчання до Київського національного університету. Під час навчання в університеті, Д.О. Оглоблін, починаючи з першого курсу, регулярно повертався на Полтавщину, працюючи практикантом-ентомологом у природничо-історичному музеї Ентомологічного бюро Полтавського губернського земства і у відділі ентомології Полтавської сільськогосподарської дослідної станції. Закінчивши в 1916 році навчання на природничому відділенні фізико-математичного факультету, Дмитро Олексійович почав свою наукову діяльність на посаді ентомолога, працюючи спочатку у Полтавському краєзнавчому музеї, а через рік змінивши місце праці на посаду завідувача Полтавського художнього музею [3, 4].

Але вже в 1920 році, коли були приведені в дію плани щодо створення на Полтавщині закладу вищої сільськогосподарської освіти розпорядженням губвиконкому від 23 червня 1920 року про створення при Вищій робітничій школі сільськогосподарського факультету, Оглоблін Дмитро Олексійович

увійшов у склад 21-го викладача новоствореної сільськогосподарської кафедри на наступні 10 років свого життя [3, 5]. На початку 30-их років ХХ-го століття у житті ентомолога відбулись значні зміни – Дмитро Олексійович був обраний на посаду вченого спеціаліста Всесоюзного інституту захисту рослин через, що був змушений переїхати до міста Ленінград. Наступні роки свого життя у Ленінграді Дмитро Олексійович обіймав посаду наукового керівника сектора загальної ентомології з 1931 по 1933 рік та завідувача секції систематики з 1931 по 1937 рік [4]. Разом з цим Дмитра Олексійовича спочатку обрали старшим науковим співробітником, а потім — завідувачем колеоптерологічного відділення Зоологічного інституту Академії наук Радянського союзу. Кінець власного життя відомий вчений та ентомолог зустрів під час блокади Ленінграда, в ході якої він, разом зі своєю родиною мешкав у власному робочому кабінеті, оскільки квартира, де вони проживали до війни, була вщент зруйнована внаслідок бомбардування. У цьому ж самому кабінеті Дмитро Олексійович і помер 6 лютого 1942 року від дистрофії [5].

Оглоблін Дмитро Олексійович залишив після себе величезний науковий скарб. Перші наукові публікації Оглобліна були присвячені комахам місцевої фауни різних регіонів Радянського союзу. Вчений придляв особливу увагу жукам-листоїдам, вивчати і збирати яких він почав ще будучи студентом. В результаті цього, Дмитро Олексійович став визнаним фахівцем цієї групи комах світового рівня, він добре знав її в обсязі всієї Палеарктики та вільно орієнтувався у неотропічній фауні, описавши багато нових для науки видів жуків та окресливши низку зоологічних таксонів, що супроводжуються його іменним позначенням. Також за результатами багаторічних досліджень вчений опублікував фундаментальну монографію, присвячену листоїдам-галеруцинам, а повний перелік його друкованих праць включає 26 публікацій [2]. Деякі з них вийшли друком у наукових журналах за межами Радянського союзу у Чехословаччині, Іспанії та Аргентині. Варто відзначити, що багато років Оглоблін накопичував та упорядковував колекцію та відомості щодо личинок твердокрилих жуків, плануючи підготувати про них свою докторську дисертацію, а також закінчити та опублікувати зібрані матеріали стосовно трипсів, що на жаль він так і не встиг зробити [3]. Окрім цього Дмитро Олексійович організував вивчення в масштабах країни небезпечного шкідника злаків – гессенської мухи, створивши і керувавши на території України мережею пунктів спостереження за сільськогосподарськими шкідниками злакових та бобових культур. Також у європейській частині Радянського союзу та Казахстані Оглоблін систематично вивчав динаміку шкідливого лучного метелика та підготував низку робіт, що мали допомогти у захисті культивованих рослин від комах-шкідників [1].

Як вчений Дмитро Олексійович завжди був надзвичайно вимогливим до підготовки власних публікацій. Він збирав величезний за обсягом матеріал, який давав надійний фундамент його науковим розробкам. Адже, Оглоблін ніколи не робив висновків, у яких мав хоч краплю сумнівів, що примушувало

його знову і знову перевіряти факти, відкладаючи практичну перевірку своїх висновків до наступних польових сезонів.

В результаті цього праці Дмитра Олексійовича мали неабияку переконливість і достовірність. З іншого боку, через таку вимогливість деякі капітальні дослідження та записи ентомолога залишилися незавершеними і не надрукованими, хоча частина з них була практично готова для друку. Але навіть під час блокади Ленінграда Дмитро Олексійович Оглоблін працював над своїми дослідженнями не покладаючи рук, навіть коли у нього закінчився нормальний папір і йому довелося писати на папіросному папері, сторінках зі шкільних зошитів та книжкових обкладинок.

Бібліографія:

1. Штакельберг О. О., Оглоблін Д. О. Ентомологічний огляд, 1945, т. 28, вип. 3-4, С. 131-134.
2. Закалюжний В. Полтавці – відомі зоологи, Астрая, 2017. С. 85-88.
3. http://www.zin.ru/Animalia/Coleoptera/rus/oglobl_m.htm
4. http://www.zin.ru/Animalia/Coleoptera/rus/oglobl_1.htm
5. Оглоблін Д. О. *Aphthona sarmatica*, sp. n. *Збірник Полтавського музею ім. Короленка*, 1928. Вип. 28.

**МИКОЛА ВАСИЛЬОВИЧ КУРДЮМОВ – ЗАСНОВНИК
ВІТЧИЗНЯНОЇ ПРИКЛАДНОЇ ЕНТОМОЛОГІЇ**

Каленіченко Н. О., Піщаленко М. А.

Полтавський державний аграрний університет

Мико́ла Васи́льович Курдю́мов (1888-1917рр.) – український ентомолог, засновник вітчизняної сільськогосподарської ентомології свій науковий шлях розпочав ще будучи студентом сільськогосподарського факультету Київського політехнічного університету. Влітку 1907 року він був запрошений ентомологом Смельяновим І. В. на стажування як "тимчасовий ентомолог до Харківської губернії. В його завданням входило вивчення небезпечних шкідників фруктових садів – білана жилкуватого та золотогозу. Водночас за власною ініціативою, він вивчав і місцевих фітофагів, особливо озима совка. Біологія цих шкідників стала предметом його досліджень наступного літа. Результати цих поглиблених досліджень були опубліковані окремою брошурою. Дипломна робота, написана на основі цих спостережень, одержала надзвичайно високу оцінку в університеті.

Після закінчення університету в 1909 році Курдюмов М. В. відвідав ряд ентомологічних установ США. Понад місяць він провів у Огайо, вивчаючи організацію дослідної справи і реалізацію конкретних ентомологічних проектів. Особливо його зацікавило питання інтродукції (завезення) з Європи паразитичних комах для боротьби із аборигенними для Північної Америки